4. Drets

4.1 Acció social

El 2023 ens vam comprometre a reformar l'ingrés mínim vital, a crear una prestació universal per criança, a garantir un habitatge estable a les persones sense llar i a canviar el model de cures. Una part d'aquest camí s'ha fet. La reforma de les lleis de dependència i discapacitat, impulsada des del Ministeri de Drets Socials, és llei des del setembre de 2026. Una altra part continua pendent, perquè cada pas endavant ha costat una negociació dura dins del Govern i ha topat amb el bloqueig de la dreta al Congrés.

Mentrestant, viure s'ha fet més car i més incert. L'habitatge és avui el primer problema per al 55,7% de la ciutadania, el màxim que ha registrat mai el CIS. I el desnonament de Mari Carmen Abascal, que va morir als 87 anys quinze dies després d'haver de deixar la casa on havia viscut set dècades, ha posat nom i cara a una angoixa que comparteixen milions de llars.

Proposem quatre mesures perquè els drets socials arribin a la vida de la gent: que criar no empobreixi, que ningú no perdi la casa sense una alternativa, que ningú no hagi de cuidar sol i que cap llar no quedi per sota del mínim per viure amb dignitat. Les pagarem amb una fiscalitat justa, en què qui més té aporti més.

La criança, un dret de ciutadania. Pel dret a la infància.

- Aprovarem la Llei de la Prestació Universal per Criança: amb 200 euros al mes per a cada infant i adolescent fins als 18 anys, com a dret propi de l'infant, sense requisits de renda ni de situació laboral de la família, inembargable i compatible amb qualsevol altre ingrés.
- Es cobrarà cada mes, des del naixement i sense paperassa. La prestació funcionarà com una deducció reemborsable de l'IRPF que l'Agència Tributària abonarà mensualment, de manera automàtica, a partir de la inscripció al Registre Civil, també a les famílies que no fan la declaració de la renda. És el mateix mecanisme que ja fa servir la deducció per maternitat, però per a tothom i sense haver-lo de sol·licitar.
- La finançarem amb una fiscalitat progressiva: les grans fortunes i les rendes més altes hi aportaran més, i les famílies amb ingressos alts en retornaran una part a la declaració de la renda.
- La desplegarem en aquesta legislatura, començant per la primera infància: de 0 a 6 anys el primer any, fins als 12 anys el segon i fins als 18 abans que acabi el mandat.
- Augmentarem un 20% el Pla Corresponsables i revertirem les seves retallades. Aquest pla ha estat un gran alleujament per a milions de famílies: finança serveis de cura de menors, crea ocupació per a dones aturades de llarga durada o de més edat i dona recursos a ajuntaments i comunitats per facilitar la conciliació. Les cures han de ser un dret de totes les famílies, no un privilegi a l'abast d'unes poques.

- Ampliarem el permís per naixement fins a 20 setmanes, amb més flexibilitat pel seu gaudi a temps parcial a partir de la setmana 16.

Ningú no ha de cuidar sol. Enfortim el sistema d'atenció a la dependència.

Aquesta legislatura s'ha aprovat la reforma més gran del sistema de dependència des que es va crear, el 2006. La va impulsar el Ministeri de Drets Socials i el Congrés la va aprovar definitivament el 16 de setembre de 2026, amb l'abstenció del PP i el vot en contra de Vox. Escurça a tres mesos el termini per reconèixer el grau, permet combinar prestacions que fins ara eren incompatibles i reconeix la figura de la persona cuidadora principal, a qui l'Estat pagarà la cotització. A més, ha quedat fixat per llei que l'Estat finançarà la meitat del sistema, i les transferències a les comunitats gairebé es doblaran el 2027.

Però a moltes cases la sensació continua sent que la família s'ho ha de fer sola. El 63,5% de les persones grans en situació de dependència només rep cures d'un familiar. Gairebé la meitat de les persones que cuiden a casa hi dediquen més de deu hores al dia, i set de cada deu són dones. L'ajuda a domicili és de 38 hores al mes de mitjana, unes dues hores al dia per a qui té una gran dependència, i la prestació per cures familiars és de 264 euros al mes.

Aquesta legislatura s'ha aprovat la reforma més gran del sistema de dependència des que es va crear, el 2006. La va impulsar el Ministeri de Drets Socials i el Congrés la va aprovar definitivament el 16 de setembre de 2026, amb l'abstenció del PP i el vot en contra de Vox. Escurça a tres mesos el termini per reconèixer el grau, permet combinar prestacions que fins ara eren incompatibles i reconeix la figura de la persona cuidadora principal, a qui l'Estat pagarà la cotització. A més, ha quedat fixat per llei que l'Estat finançarà la meitat del sistema, i les transferències a les comunitats gairebé es doblaran el 2027.

Però a moltes cases la sensació continua sent que la família s'ho ha de fer sola. El 63,5% de les persones grans en situació de dependència només rep cures d'un familiar. Gairebé la meitat de les persones que cuiden a casa hi dediquen més de deu hores al dia, i set de cada deu són dones. L'ajuda a domicili és de 38 hores al mes de mitjana, unes dues hores al dia per a qui té una gran dependència, i la prestació per cures familiars és de 264 euros al mes.

- Arribarem a la mitjana europea d'inversió en cures en el marc d'un Pacte d'Estat que ho impulsi i blindi. L'Estat ja ha fixat per llei que finançarà la meitat del sistema. Ara proposem un calendari pressupostari, acordat amb les comunitats autònomes, perquè la inversió pública en cures passi del 0,8% a l'1,7% del PIB el 2030. Una part d'aquests recursos anirà a un pla estatal, cofinançat amb les comunitats, per estendre els centres de dia de proximitat, l'assistència personal i els habitatges amb suports, i per convertir les residències en llars més petites.
- Doblarem les hores d'atenció a domicili. Acordarem al Consell Territorial unes intensitats mínimes del servei d'ajuda a domicili per a cada grau que dupliquin la

mitjana actual, amb atenció cada dia, també els caps de setmana, per a les persones amb gran dependència. L'Estat en pagarà la meitat.

- Cap persona no haurà de destinar més del 30% dels seus ingressos a pagar les cures. Ho fixarem a la normativa estatal bàsica, que és on ja es regulen els criteris de copagament, i les rendes baixes en quedaran exemptes. A les residències, el límit s'aplicarà al cost de l'atenció, no a l'allotjament i la manutenció, i es garantirà una quantitat per a despeses personals molt més alta que l'actual.
- Reconeixerem el dret al respir a la llei estatal de dependència. Qui cuida un familiar amb dependència greu tindrà dret, com a mínim, a un mes de respir l'any, amb estades temporals, centres de dia amb horaris amplis i suport a casa, finançat a parts iguals per l'Estat i les comunitats.
- Cuidarem qui cuida. Crearem un permís laboral retribuït per la Seguretat Social per atendre un familiar amb dependència greu, doblarem la quantia màxima de la prestació per cures en l'entorn familiar en els graus II i III i impulsarem amb sindicats i patronals un conveni marc estatal per a les treballadores de les cures, amb un pla per regularitzar les que avui treballen sense contracte.
- Farem complir els terminis. Si l'administració no resol en els tres mesos que fixa la reforma, la persona tindrà accés immediat a una prestació provisional, i una part del finançament estatal es vincularà a la reducció de les llistes d'espera.
- Dotar el Marc Estratègic Estatal de les Soledats 2026-2030 amb un fons finalista destinat als ajuntaments per reforçar els programes de detecció, acompanyament i suport a les persones grans que viuen soles, promovent una xarxa de proximitat que combati la soledat no desitjada i afavoreixi l'autonomia personal.

Contra la pobresa i la desigualtat: ningú per sota del mínim vital

L'ingrés mínim vital va ser una conquesta del Govern de coalició: per primera vegada l'Estat va reconèixer el dret de tothom a uns ingressos mínims, visqui on visqui. Però sis anys després continua arribant a massa poca gent. Més de la meitat de les llars que hi tenen dret no el cobren, i només arriba al 31% de les persones en pobresa severa, per sota de la mitjana europea. Les causes són conegudes: requisits complexos, molta paperassa, desconeixement i la sospita que pesa sobre qui el demana.

L'AIReF calcula que, si l'IMV arribés a totes les llars amb dret, reduiria la bretxa de pobresa un 58%, gairebé el doble que ara, i que eradicar la pobresa severa costaria uns 9.100 milions d'euros l'any. Avui hi destinem uns 3.100 milions.

La desigualtat de renda ha baixat aquests anys fins al nivell més baix des de 2008, sobretot perquè han millorat les rendes més baixes. Però una de cada quatre persones continua en risc de pobresa o exclusió, una proporció que no es mou des de fa més d'una dècada, i el lloguer es menja bona part de les pujades salarials. Al mateix temps, el Banc d'Espanya constata que la riquesa en habitatge es concentra cada vegada més en les llars més riques.

- Reformarem la Llei de la Seguretat Social i la de l'Ingrés Mínim Vital perquè no es pugui exigir el pagament de prestacions indegudes quan hi hagi errors de l'administració o no provocats per la persona beneficiària i en cap cas es puguin

exigir les quantitats rebudes quan aquestes fossin per cobrir les necessitats bàsiques de subsistència de persones en situació de vulnerabilitat.

- Pagarem l'IMV d'ofici. L'Administració identificarà, amb les dades fiscals i de la Seguretat Social, les llars que hi tenen dret i els el reconeixerà sense que l'hagin de sol·licitar. Revisarem els ingressos cada mes, perquè la prestació arribi quan apareix la necessitat i no un any després.
- Erradicarem la pobresa severa. Apujarem gradualment la renda garantida de l'IMV perquè cap llar visqui per sota del 40% de la renda mitjana, i farem que les pensions mínimes i les no contributives arribin al llindar de la pobresa.
- Treballar sempre ha de sortir a compte. Canviarem l'IMV perquè un sou no el faci perdre de cop: la prestació baixarà a poc a poc a mesura que pugin els ingressos i funcionarà com un complement salarial per a les persones que treballen i continuen sent pobres.
- Impulsarem un pla específic contra la pobresa infantil, que complementi la Prestació Universal per Criança amb mesures específiques per garantir la igualtat d'oportunitats a la infància, desenvolupant accions del Pacte d'Estat per l'erradicació de la pobresa infantil dirigides a la infància i adolescència en situació de vulnerabilitat, com la garantia de menjador escolar gratuït i activitats de lleure i extraescolars gratuïtes, l'impuls dels serveis de cures infantils, com els iniciats amb el Pla Corresponsables.
- Apujarem l'IPREM en 100 euros, fins als 700 euros i establirem la seva actualització periòdica, per compensar la inflació acumulada des de la seva última actualització i protegir el poder adquisitiu de les prestacions que depenen d'aquest indicador.

4.2 Pensions

La revalorització amb l'IPC i la derogació del factor de sostenibilitat que va imposar el PP el 2013 són fruit de la mobilització de pensionistes i sindicats, però la bretxa de gènere en les pensions continua sent d'un terç i moltes pensions mínimes se situen encara per sota del llindar de la pobresa.

- Blindar la revalorització anual de totes les pensions amb l'IPC real i impulsar-ne la incorporació a l'article 50 de la Constitució.
- Retornar l'edat de jubilació als 65 anys, que ens va ser imposada sense diàleg ni justificació amb la reforma del 2011.
- Actualització automàtica de totes les modalitats de pensions per evitar que el cost de la inflació recaigui en les persones més febles
- Garantir que cap pensió mínima contributiva sigui inferior al salari mínim interprofessional i situar les no contributives com a mínim al llindar de risc de pobresa per a una llar d'una persona, amb una garantia de suficiència que les actualitzi cada any.
- Augmentar el complement per a la reducció de la bretxa de gènere, millorar la integració de llacunes de cotització i computar com a cotitzats els períodes de cura de fills, filles i persones dependents.

- Completar el destopament de les bases màximes de cotització, reforçar el mecanisme d'equitat intergeneracional i garantir per llei les transferències de l'Estat necessàries per a la suficiència del sistema.
- Permetre la jubilació anticipada sense coeficients reductors a partir de 44 anys cotitzats, fixar la jubilació als 60 anys en els oficis de gran esforç físic i elevat risc de sinistralitat, com la construcció, la neteja, l'ajuda a domicili i la pesca, i aprovar coeficients reductors de l'edat per a la resta d'activitats penoses, incloses les professions feminitzades com les cures o l'hostaleria.
- Reduir l'edat de jubilació en determinats oficis i professions per la seva especial penositat. Estudiarem alleugerir els coeficients penalitzadors per llargues carreres de cotització.
- Eliminar els incentius fiscals regressius dels plans de pensions individuals i impulsar plans d'ocupació col·lectius de promoció pública, negociats en conveni i sense ànim de lucre, com a complement de la pensió pública.
- Fer públic l'informe d'auditoria dels ingressos per cotitzacions socials i de la despesa contributiva i no contributiva de la Seguretat Social entre 1967 i 2019 que la reforma de pensions de 2021 va obligar a encarregar.

4.3 Salut

La salut és un servei públic i un dret humà fonamental, que ha de ser garantit per les institucions. És també un factor indispensable per al desenvolupament social, econòmic i polític. Davant els discursos que volen afeblir la sanitat pública a favor de grans empreses privades, cal fer polítiques ambicioses que defensin i no facin retrocedir un dels pilar més fonamentals de la nostra societat. La salut no és un negoci, i la sanitat pública universal no serà un bé de mercat.

Volem garantir la sanitat com a servei públic i anar més enllà. Volem democràcia participativa de la comunitat, volem ampliar els serveis, i volem atendre les noves necessitats sanitàries per donar resposta als reptes actuals.

La salut és un servei públic i un dret humà fonamental, que han de garantir les institucions. És també un factor indispensable per al desenvolupament social, econòmic i polític. Per això partim d'un valor essencial: l'equitat. Una sanitat equitativa és aquella que dona a cada persona el que necessita, i no només el mateix a tothom, perquè les desigualtats de renda, territori, gènere, edat o origen no es converteixin en desigualtats de salut.

Davant els discursos que volen afeblir la sanitat pública a favor de grans empreses privades, cal fer polítiques ambicioses que defensin i no facin retrocedir un dels pilars més fonamentals de la nostra societat. La salut no és un negoci, i la sanitat pública universal no serà un bé de mercat.

Volem garantir la sanitat com a servei públic i anar més enllà: construir un sistema de salut equitatiu, que arribi a tothom amb la mateixa qualitat visquin on visquin, i que posi l'atenció allà on les necessitats són més grans. Volem una democràcia participativa de la comunitat, ampliar els serveis i atendre les noves necessitats sanitàries per donar resposta als reptes actuals.

La salut com a dret

- Garantirem un Sistema Nacional de Salut integral i integrat que estableixi els serveis públics, en titularitat i gestió.
- Augmentarem progressivament el PIB sanitari fins a la mitjana de la UE. El nostre objectiu ha de ser com a mínim el 8% del PIB i destinant un 25% del pressupost a l'Atenció Primària.
- Recuperarem la universalitat i l'equitat territorial i social de la sanitat. Garantirem el compliment i desenvolupament del Reial Decret llei 7/2018, de 27 de juliol, sobre l'accés universal al Sistema Nacional de Salut.
- Establirem pautes clares sobre responsabilitats de les CCAA i el govern central en la incorporació de noves prestacions i vacunes, respectant els criteris d'autonomia, eficàcia, eficiència i seguretat.
- Ampliarem la cartera bàsica de serveis de salut comunitària, reforçant i ampliant, entre altres, els serveis de salut mental, logopèdia i odontologia, especialment infants fins a 14 anys, persones en situació de vulnerabilitat o exclusió social i persones amb diversitat funcional. El serveis haurien d'incloure revisions periòdiques, higienes i altres procediments preventius, a més de diagnòstic i tractament.
- Impulsarem, amb les administracions competents, un model específic d'equips d'Atenció Primària per a zones de vulnerabilitat o alta complexitat social, amb més dotació de professionals i més temps de visita en funció de les necessitats de la població, i no només del nombre d'habitants. Aquests equips incorporaran agents d'enllaç comunitaris que connectin la consulta amb els serveis socials, les entitats i els recursos del barri, i comptaran amb una forta implicació de la xarxa social i comunitària. Garantirem també la continuïtat assistencial, el reconeixement professional de qui hi treballa i espais de col·laboració entre aquests equips per compartir experiència
- Seguirem impulsant la integració dels sistemes d'informació en la Xarxa de Vigilància en Salut, en l'àmbit del càncer, per garantir uns cribratges poblacionals basats en l'evidència científica, amb seguiment i tractament posteriors, i millorar-ne la participació, especialment als barris i col·lectius on és més baixa.
- Garantirem la culminació de les lleis treballades i pendents d'aprovació com la llei del medicament, la llei de pacients, la llei de l'alcohol i menors, així com la regulació antitabac i les cigarretes electròniques.
- Promulgarem una Llei Celíaca, atès que les persones celíaques tenen dificultats per accedir a aliments bàsics. Inclourem un segell de control del Ministeri, ajuts econòmics i controls infantils, entre altres mesures.

Millora del Sistema Nacional de Salut

- Crearem l'Observatori d'Avaluació, Control, Transparència, Qualitat i Sostenibilitat del SNS, com a ens independent de l'administració.
- Executarem un pla de reversió dels serveis totalment privatitzats, així com dels de titularitat pública i gestió privatitzada, inclosos els centres de reconeixement mèdic.

- Ampliarem la cartera bàsica de serveis i prestacions del SNS, amb criteris d'eficàcia, seguretat, efectivitat i eficiència. Entre d'altres, finançarem els audiòfons per a la població que els necessiti, igual que hem inclòs les ulleres i lentilles als menors de 16 anys, i oferirem copes menstruals gratuïtes a les farmàcies comunitàries.
- Garantirem la independència del sistema sanitari respecte de la indústria farmacèutica i biotecnològica, mitjançant una política pública de medicaments i de recerca
- Desplegarem l'Agència de Salut Pública i el Reial Decret de preparació i resposta per a emergències sanitàries. Reforçarem i impulsarem les agències de salut pública autonòmiques, prestant una atenció especial a la incidència en els determinants de la salut.
- Ampliarem la cartera de serveis dels hospitals de les zones rurals, per millorar l'equitat territorial del SNS (traumatologia, ORL, endocrinologia, neurologia, oncologia, dermatologia...)
- Complirem amb els acords dels treballadors de la salut, reclassificant als tècnics superiors al nou grup B i als tècnics de cures auxiliars d'infermeria al subgrup C1.
- Continuarem millorant la capacitat de resolució del sistema sanitari, especialment a l'atenció primària, amb finançament finalista a les comunitats autònomes per a la millora de la capacitat de resolució i modernització del sistemes d'informació de les llistes d'espera, per tal que les esperes no retardin els diagnòstics.
- Treballarem amb les administracions per la reducció de llistes d'espera a qualsevol nivell del sistema.
- Renovarem la tecnologia diagnòstica als hospitals públics amb un pla estatal d'inversió.
- Ens comprometem a definir criteris de bona praxi per a assegurar un contínuum assistencial transversal de patologies amb fortes repercussions socials: oncològiques, salut mental, malalties psicosocials laborals, malalties minoritàries i emergents (sensibilitats múltiples), síndrome de fatiga crònica i fibromiàlgia, entre d'altres.
- Revisarem l'ordenament i l'oferta de places als estudis de professions i especialitats sanitàries per tal de garantir la planificació dels recursos humans necessaris per a una bona prestació de salut pública.
- Actualitzarem els criteris d'equitat territorial del FOGA i del FCS i crearem un mecanisme àgil per liquidar l'assistència sanitària prestada al turisme internacional.

Drets i llibertats individuals en l'àmbit sanitari i participació

- Reforçarem els sistemes registrals per garantir la privacitat i confidencialitat de les dades clíniques que disposen les administracions sanitàries.
- El treball digne fomenta la salut. Invertirem en salut laboral dels professionals sanitaris. Cal millorar les condicions laborals, revertir la precarietat i els riscos psicosocials que pateixen les persones treballadores, sobretot les més joves, les dones i les migrades.

- Regularem l'activitat de professionals sanitaris en l'aplicació de teràpies complementàries, per tal de garantir la seguretat de la ciutadania en la línia de la legislació europea.
- Reforçarem l'atenció comunitària i la seva coordinació amb altres nivells, per a la prevenció i promoció de la salut mental i la no estigmatització de la patologia mental; amb la finalitat de detectar la patologia mental incipient i disminuir la taxa de suïcidis.
- Instaurarem mecanismes explícits i reglats de participació en la governança del sistema sanitari públic per part de les persones professionals dels àmbits sanitaris, els agents socials i la ciutadania en els òrgans territorials de gestió sanitària i en els consells comunitaris de salut.
- Crearem l'Agència de Qualitat i Avaluació del Sistema, independent dels organismes gestors, que haurà de publicar pressupostos i resultats en salut i benestar.
- Assegurarem la total transparència i avaluació dels recursos del sistema sanitari, de manera que el 100% de la despesa assistencial vagi a les accions per a garantir la salut i no al lucre privat.

Salut amb perspectiva de gènere

- Garantirem l'accés a un avortament segur, legal i gratuït en qualsevol lloc del territori, amb equitat territorial, garantint també la decisió informada per a l'elecció de mètode de les dones.
- Impulsarem la investigació i la formació en salut amb perspectiva de gènere, especialment, en drets sexuals i reproductius i la menopausa. Garantint els recursos públics d'atenció a la salut sexual i reproductiva i ampliant la cobertura i prestacions, les accions preventives i comunitàries, a totes les etapes del cicle vital de les dones i les diferents necessitats associades a cada edat.
- Garantirem el desplegament de l'Ordre del Ministeri de Sanitat que amplia el programa de cribatge poblacional del càncer de mama a les dones entre 45 y 74 anys a totes les CCAA.

Salut mental

- Treballarem amb les administracions per reforçar l'atenció primària amb psicòlegs de capçalera, i desplegar un model preventiu i comunitari, amb una atenció especial a la infància, l'adolescència i la joventut,
- Augmentarem les ràtios de professionals de la salut mental a un mínim de 10 per cada 100.000 habitants.
- Definirem les professions que formen els equips multidisciplinars d'atenció, reconeixent les funcions de cadascuna d'elles dins els recursos d'atenció.
- Desenvoluparem l'estratègia "Zero Contencions"
- Impulsarem les mesures necessàries per garantir el desplegament de recursos a les CCAA per garantir l'atenció a la salut mental des de la xarxa pública.

Final de la vida i dignitat en el procés de la mort

- Defensarem el dret a morir amb dignitat: garantirem l'accés universal i equitatiu a les cures pal·liatives, i protegirem la prestació d'ajuda per morir (eutanàsia)

perquè no es produeixi cap retrocés en un dret adquirit. Ho farem perquè ambdues són garantia d'una atenció adequada al dolor i al final de la vida, respectant sempre la voluntat de cada persona.

4.4 Educació

L'educació pública i de qualitat és un dels elements més disruptius per combatre la desigualtat. És per això que l'educació és un dret universal, a més d'una eina indispensable per a la igualtat d'oportunitats, que forma una ciutadania crítica i compromesa amb els valors democràtics.

Defensar l'educació com al dret que és implica un sistema educatiu públic, gratuït, basat en valors inclusius on l'alumnat és el centre de les polítiques públiques educatives, i on el professorat, l'element indispensable per aconseguir una educació de qualitat, ha de sentir-se valorat, escoltat i justament tractat.

Per tot plegat és indispensable augmentar la inversió pública, donant suport a la xarxa educativa publica des d'una perspectiva inclusiva, amb una atenció personaltizada a l'alumnat, especialment a aquell que es troba en situacions de vulnerabilitat i amb necessitats educatives específiques.

L'escola ha de ser pública, en català, inclusiva, amb valors democràtics, feministes i amb esperit crític. Per a que tot això passi, cal escoltar a la comunitat educativa, que històricament ha estat i està enfocada a l'educació amb esperit crític i valors dels nostres infants i adolescents. Cal dignificar la professió docent, garantitzar l'estabilitat de les plantilles, reduir la precarietat laboral

Cal abordar els reptes educatius que tenim per endavant, com la salut mental, la segregació escolar o la irrupció de les noves tecnologies dins les aules, així com els reptes propis de la formació professional i l'educació al llarg de la vida.

Educació: pública, amb valors, en català i de qualitat

- Augmentar la inversió en educació, començant pel 5% del PIB el 2027, amb l'objectiu d'arribar al 7%. Desenvolupar una llei de finançament que enforteixi el sistema educatiu i pugui fer efectives les actuacions de les administracions educatives en matèria d'inclusió, equitat i igualtat d'oportunitats.
- Augmentar les l'oferta de places públiques i, alhora, obrir una línia de finançament per a que els centres de titularitat privada puguin passar a la xarxa pública.
- Establir, amb les administracions educatives, els mecanismes necessaris per a la detecció d'irregularitats a l'escola concertada, amb un sistema de penalitzacions i revocació de convenis.
- Defensar la immersió lingüística catalana, un model d'èxit, sent el català la llengua vehicular de la nostra escola. A més, fomentar mitjançant un Pla estatal l'apropament de les llengües oficials a la resta del territori de l'Estat.

- Elaborar un Pla estatal d'inversió en infraestructures educatives per col·laborar amb les comunitats autònomes en les necessitats d'infraestructures, ja siguin nous centres o millora i reforma dels ja existents, amb especial èmfasi en la climatització de les aules.
- Impulsarem un pla estatal d'aprenentatge de les llengües oficials a totes les comunitats autònomes.
- Culminar, de manera més ambiciosa, la Llei de Ràtios impulsada en aquesta legislatura, posant l'accent en els centres d'alta complexitat, computant com a doble l'alumnat amb necessitats específiques d'aprenentatge.
- Seguir treballant per la universalitat de l'etapa 0-3, dotant a les administracions educatives dels recursos necessaris, condicionats a la gratuïtat de les places de nova creació.
- Potenciar l'educació pública en el medi rural com a element per fixar la població en les zones rurals i evitar contribuir al seu despoblament.
- Treballarem amb les administracions educatives per no abaixar les hores lectives de les matèries optatives de modalitat de l'àmbit científic de batxillerat, respectant la trajectòria curricular catalana en relació a aquestes matèries.
- Impulsarem amb les administracions educatives mesures que permetin assegurar que els centres sostinguts amb fons públics informin, com a mínim una vegada a cada inici del curs escolar, sobre la voluntarietat de les aportacions econòmiques de les famílies, ja que va contra la llei fer pagar quotes obligatòries.
- Reforçarem, mitjançant el curriculum educatiu de competència estatal, els aprenentatges basats en valors democràtics, igualtat i memòria democràtica.
- Treballarem amb les administracions educatives el combat contra la segregació escolar, amb mesures com a la proporció màxima d'alumnat amb NEE o la limitació d'escolarització per matrícula viva.
- Transformarem la UNED per ampliar l'oferta universitària pública presencial.

Inclusió a l'escola

- Estudiarem i donarem concreció a les fórmules adequades per garantir l'atenció a l'alumnat amb trastorn de neurodesenvolupament i aprenentatge. Per això, desenvoluparem un pla amb les administracions educatives per dotar de recursos i atendre a aquest alumnat.
- Reforçarem el criteri de renda familiar a la convocatòria de beques i ajudes NEAE amb l'objectiu de que sigui un criteri determinant un cop s'acredita la NEAE, per així avançar en l'equitat del sistema educatiu.
- Crearem un Pla estatal de foment de l'educació inclusiva, per finançar les accions de les comunitats autònomes en matèria d'inclusió.
- Treballarem per integrar els centres d'educació especial i el seu personal a la xarxa ordinària, per reforçar d'aquesta manera l'atenció a la diversitat, i permetre que aquests centres puguin establir-se com a centres de recursos, un cop analitzades les necessitats territorials.
- Introduirem, amb les administracions educatives, una xarxa de centres d'atenció educativa per a alumnat amb dificultats severes per a l'aprenentatge.
- Crearem unitats d'emergència d'atenció a la salut mental i al suïcidi, en col·laboració amb les comunitats autònomes.

- Impulsar l'educació des del respecte atenent la diversitat i disposant de les eines i recursos adients per atendre les situacions d'assetjament i de bullying.
- Crear beques específiques per a estudiants del món rural que cobreixin les despeses addicionals de transport, allotjament i manutenció derivades d'estudiar lluny del municipi de residència.

Treballar per la igualtat

- Augmentarem les beques a totes les etapes educatives fins assolir les xifres europees. Duplicarem les beques per a famílies en situació de vulnerabilitat en les etapes obligatòries.
- Augmentarem un 60% les beques per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.
- Incrementarem el finançament de les administracions educatives autonòmiques i dels Programes de Cooperació territorial.
- Afavorir, en el camí cap a una educació completament gratuïta, la dotació de suficients beques per a assolir una educació obligatòria i no obligatòria pública.
- Eliminar les taxes escolars per etapes d'educació postobligatòria en funció dels nivells de renda.
- Elaborar plans específics, amb les administracions educatives, per als centres d'alta complexitat, tenint en compte les seves particularitats, amb una dotació suficient per al suport a l'alumnat amb necessitats específiques i de lluita contra l'abandonament escolar.
- Garantirem el menjador escolar gratuït a tot l'alumnat d'Educació Infantil i Primària a la xarxa pública.
- Col·laborarem amb les administracions educatives per a la detecció de les barreres administratives que impedeixin la igualtat de tracte contemplada a la llei.
- Estudiarem i donarem concreció a les fórmules adequades per garantir l'atenció a l'alumnat amb trastorn de neurodesenvolupament i aprenentatge. Per això, desenvoluparem un pla amb les administracions educatives per dotar de recursos i atendre a aquest alumnat.
- Reforçarem el criteri de renda familiar a la convocatòria de beques i ajudes NEAE amb l'objectiu de que sigui un criteri determinant un cop s'acredita la NEAE, per així avançar en l'equitat del sistema educatiu.
- Impulsarem, en col·laboració amb les administracions, les actuacions necessàries per garantir l'accés a les activitats complementàries, de suport escolar i extraescolars directament relacionades amb els continguts educatius o en la pràctica dels esports, especialment per a l'alumnat en situació de vulnerabilitat social i educativa.
- Col·laborarem amb les administracions educatives per ampliar la capacitat de personalització de l'atenció i les oportunitats d'aprenentatge de l'alumnat.

Drets del professorat

- Incrementar, en col·laboració amb les administracions educatives, les plantilles docents i altres professionals de suport a l'alumnat.
- Ajudar a les administracions educatives a reduir la interinitat i millorar les condicions laborals del professorat: estabilització real de les plantilles, reducció

de la temporalitat i garantia d'un temps efectiu de coordinació i preparació docent.

- Dignificar i millorar les condicions laborals del suport educatiu, el personal de la cuina i neteja. Integració del mateix per deixar de dependre d'empreses privades amb afany de lucre
- Impulsar, de forma coordinada amb les administracions educatives, un pla de formació permanent per al professorat amb actualització tècnica i pedagògica, així com la consideració de la formació com a part de la seva jornada lectiva, amb possibilitat de jornades formatives a altres centres per actualitzar coneixement i compartir bones pràctiques.
- Seguir treballant en la negociació sobre l'Estatut del Docent, escoltant a la comunitat educativa i al professorat.
- Reconèixer la tutoria com a element fonamental en la orientació de l'alumnat.
- Treballar amb les administracions educatives per incloure en la formació del professorat la gestió de conflictes i de l'aula

Participació en l'educació i noves tecnologies

- Fer un estudi, amb la comunitat educativa i les administracions, per abordar l'ús de la Intel·ligència Artificial a les aules.
- Encetar un debat sota el marc pedagògic i regular l'ús de la intel·ligència artificial i els telèfons mòbils a l'aula.

Educació al llarg de tota la vida

- Impulsar programes de noves oportunitats que retorni al sistema educatiu als joves amb abandonament escolar prematur, amb programes flexibles i de proximitat i itineraris personalitzats.
- Assegurarem que les diferents administracions educatives promoguin una xarxa de centres públics d'educació de persones adultes que garanteixi la seva suficiència i que sigui diversificada en formats presencials i a distància.

FP

- Reforçar la formació professional pública i garantir la igualtat d'oportunitats, amb un finançament estable, flexibilitat, igualtat territorial i amb connexió amb l'ocupació.
- Ens assegurarem, conjuntament amb les administracions educatives, la bona qualitat en la prestació del estudis de Formació Professional impartit per entitats privades mitjançant un reforç del sistema d'auditoria que garanteixi uns mínims estàndards de qualitat.
- Implementarem mecanismes, dins l'exercici de les competències, per actualitzar i flexibilitzar el currículum de la Formació Professional per millorar l'adaptació al context i donar una resposta àgil a les necessitats existents.
- Crearem un sistema de beques de transport per a que els alumnes puguin realitzar els seus estudis de Formació Professional.
- Garantir l'accés de les persones nouvingudes a la formació professional. Desenvolupar, amb les administracions educatives, itineraris integrats de

llengua, competències bàsiques, orientació i formació professionalitzadora, que prioritizi l'eliminació de barreres i tingui connexió amb l'ocupació

Educació artística

- Culminar el desplegament de la Llei d'ensenyaments artístics i continuar reforçant, en cooperació amb les administracions educatives, el paper de l'educació artística en el conjunt del sistema educatiu, afavorint la presència dels llenguatges artístics, la creativitat i el pensament crític.
- Garantir una formació artística diversa al llarg de l'educació obligatòria i promoure la col·laboració estable entre centres educatius, professionals, entitats i equipaments culturals.
- Impulsar una xarxa territorialment equilibrada d'espais de formació i pràctica artística, oberta a totes les edats i amb mesures d'accessibilitat econòmica.
- Reforçar la formació i la recerca en els oficis culturals, com ara la lutieria, les arts gràfiques, la fusteria escènica, el maquillatge, el vestuari, la restauració, la traducció i l'edició.
- Afavorir la trobada entre les disciplines artístiques, científiques, tècniques i humanístiques, amb projectes interdisciplinaris i espais compartits de coneixement.
- Impulsar l'educació audiovisual i digital perquè la ciutadania disposi d'eines per comprendre els continguts, interpretar-los críticament i crear-ne de propis.

4.5 Universitat i Ciència

La universitat és molt més que l'educació superior de la ciutadania. La recerca, la transferència del coneixement i el compromís social, són també missions fonamentals de la universitat, per a la societat.

En els darrers anys hi ha hagut la tendència a crear universitats privades i s'ha destinat una part important del finançament públic de Ciència a centres i empreses privades. Les universitats produeixen el 70% de la producció científica de l'Estat, amb una hegemonia de les universitats públiques. Però només reben el 25% del finançament públic de ciència del nostre país. Hi ha un desajust important.

Cada cop més apareixen organismes, ens, centres... que reben part d'aquest finançament públic destinat a la ciència i les universitats cada cop obtenen menys part del pastís. D'altra banda, aquest finançament que acaba a mans privades és a fons perdut, perquè no se'ls exigeix una producció científica a canvi, com a les universitats que s'avalua periòdicament la seva producció científica.

Des del nostre espai exigim un canvi de tendència i no destinar recursos públics a qui no acrediti una producció científica a canvi. Els recursos públics de Ciència no poden ser un negoci.

Universitat pública, Dret a estudiar i equitat en l'accés

- Fomentar, en col·laboració amb les administracions competents, les residències públiques per a l'alumnat, amb preus assequibles, amb la finalitat de combatre la desigualtat que tenen els alumnes que viuen lluny de les universitats.
- Garantir un finançament estable i suficient per a la universitat pública, plurianual i suficient per a les universitats públiques.
- Garantir el dret a estudiar amb places públiques i beques salari. Garantir l'ajuda a la matrícula, transport, reduint progressivament les barreres econòmiques.
- No autoritzar noves universitats privades sense acreditació rigorosa, solvència acadèmica, transparència i garanties reals de qualitat.
- Impedir que la universitat privada es converteixi en la via de fàcil accés per a qui no obté plaça a la pública.
- Planificar públicament el mapa universitari, prioritzant la creació i ampliació d'oferta a les universitats públiques.
- Incrementarem les ajudes per a la residència, avançant també sota un model de beca-salari en l'ensenyament postobligatori.

Personal de les universitats

- Aprovar un pla plurianual d'estabilització i promoció del personal docent, investigador, tècnic, de gestió i d'administració i serveis.
- Convertir places temporals en places estructurals i planificar el relleu generacional de PDI i PTGAS. Desplegar la carrera professional del PTGAS de la LOSU a totes les universitats.
- Millorar les retribucions i la carrera professional del professorat en inici de trajectòria, garantint salaris dignes i recuperació del poder adquisitiu perdut. El personal investigador en formació rep un salari, molt per sota del mercat amb la seva formació, per quatre anys que no els permet tenir un projecte de vida. Això comporta que a la carrera acadèmica i investigadora difícilment s'incorporin persones pertanyents a la classe treballadora.
- Continuar treballant per reduir la temporalitat al PDI: La carrera acadèmica des del seu origen continua sent molts anys de precarietat. Un camí habitual són 4 anys de contracte predoctoral, 4 anys de contracte postdoctoral i 6 anys de lector, que representen 14 anys de treball temporal, abans de tenir opció a una plaça permanent. Per tant, s'aconsegueix l'estabilització al voltant dels 40 anys.
- Garantir que al sistema no hi hagi discontinuïtats. A cada finalització de contracte d'una figura amb temps limitat es perd els millors formats, quan no hi ha possibilitat de continuïtat en aquell moment. Aquests són els que troben feina a altres universitats europees. Formem personal que perdem per les discontinuïtats al sistema.
- Recuperació real dels acords i drets, que es van perdre amb les retallades del 2012, de les persones treballadores de les Universitats tal i com el Parlament va instar.

- Augmentar les plantilles de personal tècnic, de gestió i d'administració i serveis, amb estabilitat laboral i negociació col·lectiva.
- Prohibir la subcontractació precària i garantir condicions laborals equiparables.
- Acabar amb la doble escala salarial del personal de plantilla de la universitat, respecte del personal contractat per treballar en Projectes de recerca, o personal de centres de la corona universitària finançats amb diners públics.
- Ajustar les ràtios entre personal docent i personal tècnic, de gestió i serveis als estàndards europeus, sense reduir la plantilla docent.
- Reduir la massificació i les ràtios alumne-professorat per millorar la docència i l'atenció a l'estudiantat.

Planificació, avaluació i rendició de comptes

- Crear un pla quadriennal de recuperació universitària amb objectius públics, indicadors i avaluació anual.
- Fixar objectius mesurables sobre finançament per alumne, places ofertades, beques concedides, estabilitat laboral i ràtios de personal.
- Fer públics anualment els resultats i destinar els recursos necessaris per corregir els retards.
- Garantir que l'equitat en l'accés no es faci a costa de la qualitat docent ni dels serveis universitaris.
- Adequar l'oferta docent a les necessitats econòmiques i socials i no pas a la demanda, molt influenciada per les modes del moment.

4.6 Esports

Entenem l'esport com un dret ciutadà que fomenta la qualitat de vida, un dret que cal garantir des de totes les administracions i amb respecte a totes les competències. Cal promocionar i millorar l'oferta pública esportiva amb el foment de varietat d'ofertes en funció de l'edat, la diversitat, les preferències i les possibilitats.

L'esport no només és una eina poderosa per a la salut, sinó que també fomenta la integració social, ja sigui de persones amb diversitat funcional, persones nouvingudes o per a col·lectius en situació de risc d'exclusió social. També forma part d'un eix fonamental per a les persones grans, ja sigui sota la perspectiva de la salut o de les seves relacions socials, sent un element que evita situacions d'aïllament i soledat. L'esport també és una eina de transformació social per a múltiples col·lectius socials.

D'altra banda, l'esport professional també demanda una regulació eficaç, que protegeixi els seus drets, l'honestedat en la competició i la seva contribució al conjunt del sistema.

Proposem mesures sota els principis de la coordinació interadministrativa, la inclusivitat, la pràctica intergeneracional, la igualtat i la salut.

- Treballarem per l'accés de la ciutadania a la pràctica de l'esport, incentivant i garantint els recursos adients a través de les administracions competents, garantint la igualtat d'oportunitats en aquest accés, especialment en l'àmbit escolar o en aquells col·lectius amb majors dificultats.

- Augmentarem el pressupost actual fins el 0,25% del PIB.
- Crearem l'Observatori Nacional de l'Esport com a eina per a l'avaluació de dades i recerca.
- Promourem la formació especialitzada en àmbits de l'esport adaptat, la intervenció social, la perspectiva de gènere, la recerca, l'esport d'elit o la planificació esportiva, entre d'altres. Treballarem amb les administracions per elaborar proves pilot per a la inclusió de professionals de les ciències de l'esport als centres de salut primària.
- Desenvolupar programes de prescripció d'activitat física des de l'atenció primària, en coordinació amb els serveis esportius municipals i les entitats locals.
- Fomentarem els cursos de formació i protocols per combatre els abusos i la violència sexual en l'esport i la protecció dels menors.
- Incrementarem les campanyes informatives a la ciutadania per a la promoció dels hàbits saludables, pels valors inclusius de l'esport, la prevenció del racisme i la xenofòbia i la igualtat de gènere.
- Col·laborarem amb les administracions per tal de facilitar els procediments administratius de les federacions esportives, la implementació de codis de bon govern i transparència de dades.
- Revisarem la normativa contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport.
- Promourem la presència de dones en els càrrecs federatius i àmbits tècnics de l'esport reglat, mesures de conciliació i plans d'igualtat.
- Incorporarem un programa específic per augmentar la participació de nenes i adolescents en l'esport formatiu, amb ajuts als clubs per crear equips femenins, formar entrenadores i garantir la continuïtat esportiva.
- Promourem la creació d'un marc bàsic i general per atorgat seguretat jurídica als professionals de l'esport, classifiqui les seves categories professionals, especifiqui les acreditacions i funcions i atribucions.
- Treballarem per un Pla Nacional de Suport Integral a la Formació d'Esportistes d'Alt Nivell en les etapes educatives.
- Revisarem la regulació de la relació laboral especial dels esportistes professionals per a la seva actualització. Promourem la millora de la inserció laboral en persones d'alt rendiment, així com la cotització dels anys de dedicació com esportistes.
- Estudiarem la creació d'un règim específic de cotització per a determinades activitats remunerades de l'esport formatiu i no professional, amb trams progressius i mesures de suport a les entitats sense ànim de lucre.
- Impulsarem, en coordinació amb les federacions esportives, les CCAA i els organismes estatals competents, la revisió dels requisits documentals que impedeixen la inscripció de menors migrants en competicions de base.
- Incorporarem un programa de cooperació i finançament estatal, a través dels mecanismes competencials corresponents, per a la rehabilitació, modernització i ampliació de les instal·lacions esportives municipals.
- Elaborarem un Pla per a l'Esport Adaptat, que inclourà un àrea específica al Consell Superior d'Esports per a la seva promoció, detecció de talents, tecnificació i el foment d'activitats de promoció de l'esport adaptat amb esportistes en edat escolar. Fomentarem les figures de suport per als infants i adolescents que practiquen els esports adaptats.

- Continuarem treballant per a la prevenció i sanció del dopatge en l'esport a partir de la Llei de protecció de la salut i contra el dopatge.
- Crearem un Fons Social de l'Esport per tal dotar de finançament a l'esport de mediació, impuls a l'esport en zones deprimides o d'intervenció social, investigació i difusió i valor afegit de l'esport mitjançant I+D+I
- Promourem des de l'Estat el reconeixement de les seleccions catalanes, i revisarem el concepte d'exclusivitat a favor de l'Estat en la participació en competicions esportives oficials de caràcter internacional i, per tant, l'exclusivitat de les federacions espanyoles pel que fa a la gestió de programes coherents i globals d'esport d'elit.
- Impulsarem amb les administracions competents els mecanismes necessaris per a la garantia d'accés a l'esport infantil i juvenil amb ajuts que cobreixin, segons la situació econòmica, quotes, llicències, assegurances, material i desplaçaments. Aquestes ajudes hauran d'estar disponibles abans de començar la temporada i evitar que les famílies hagin d'avançar els imports.
- Crearem una línia estable de finançament, en cooperació amb les comunitats autònomes i els ajuntaments, destinada a les entitats esportives sense ànim de lucre que desenvolupen una funció formativa i social.
- Garantirem la igualtat efectiva en l'esport, millorar les condicions laborals de les esportistes professionals, promoure la presència de dones en càrrecs directius i tècnics i prevenir l'assetjament i la violència sexual.

4.7 Cultura

Durant aquesta legislatura hem fet un pas important per situar la cultura com un dret i no com un privilegi. El Pla de Drets Culturals, la primera estratègia integral d'aquest tipus a Espanya, ha fixat una nova orientació per a les polítiques culturals: garantir el dret a accedir a la cultura, a participar-hi i a crear, reduir les desigualtats territorials i socials i reconèixer la pluralitat cultural i lingüística del país. Aquesta mirada s'ha traduït també en polítiques concretes: hem reforçat i millorat l'accés al Bono Cultural Jove, consolidat Cine Sénior, impulsat un nou Pla de Foment de la Lectura amb 100 mesures i 82,7 milions d'euros, creat nous programes d'impacte social i avançat en la descentralització dels equipaments i les polítiques culturals.

Al mateix temps, hem avançat en la dignificació de la creació i del treball cultural. Hem culminat la primera reforma profunda des de 1985 de la relació laboral especial de les arts escèniques, audiovisuals i musicals, hem introduït un tractament fiscal específic per a les rendes irregulars dels artistes i hem obert o reforçat línies de suport a àmbits com el videojoc, l'art digital, el pòdcast, el còmic o la investigació artística. També hem ampliat la presència de les llengües pròpies en les polítiques culturals, incorporant criteris de plurilingüisme a les convocatòries i obrint els Premis Nacionals a llengües estatutàries com l'asturià, l'aragonès o el lleonès.

I hem volgut que la cultura serveixi també per ampliar la democràcia, recuperar la memòria i construir pau. Hem iniciat el procediment per a l'extinció de la Fundación Nacional Francisco Franco i d'altres fundacions franquistes, hem començat a restituir béns incautats durant la Guerra Civil i la dictadura i hem creat el nou Archivo de

Movimientos Sociales. Alhora, Espanya ha reforçat la seva diplomàcia cultural i el seu compromís internacional amb la protecció del patrimoni i les cultures amenaçades, des d'Ucraïna fins a Palestina, amb iniciatives com el Fòrum Internacional per la Cultura Palestina. I amb la cimera de la UNESCO Mondiacult 2025 celebrada a Barcelona hem contribuït a situar internacionalment una idea que resumeix bé aquesta legislatura: la cultura és un dret humà i ha d'ocupar un lloc central en qualsevol projecte democràtic de país, també amb un objectiu propi en la futura agenda global de desenvolupament sostenible.

Drets culturals i finançament estable

Els drets culturals han de ser l'eix de les polítiques públiques. Tothom ha de poder accedir a la cultura, participar-hi, crear, compartir coneixements i contribuir a la vida cultural de la seva comunitat, independentment de la renda, el lloc de residència, l'edat, el gènere, l'origen, la llengua o la diversitat funcional. La universalitat dels drets culturals s'ha de construir des del respecte a la diversitat. Catalunya i el conjunt de l'Estat són realitats plurals, amb llengües, memòries i tradicions que han de relacionar-se en condicions d'igualtat. Volem una cooperació cultural horitzontal, que reconegui les singularitats de cada territori i afavoreixi els intercanvis i el coneixement mutu.

- Continuar avançant en el desplegament de l'Estatut de l'artista, en coordinació amb les polítiques laborals i de protecció social, per donar una resposta adequada a la intermitència i a les especificitats de les professions culturals.
- Impulsar una llei estatal de drets culturals a partir del Pla de Drets culturals, així com una referència estable i progressiva de la despesa cultural estatal per habitant, i un fons estatal d'equitat cultural.
- Reforçar el marc de mecenatge per facilitar el suport a iniciatives culturals sense ànim de lucre de manera transparent.
- Incorporar la casella cultural en l'IRPF, incentius fiscals a la compra i donació d'obres a institucions públiques i aplicació del 4% per a tots els serveis, instruments i productes culturals.
- Ajuts i bonificacions culturals per afavorir la participació dels sectors amb menys recursos, contribuint a l'equitat de la motxilla cultural.

Cultura local, equipaments i governança

- Crear, amb les administracions competents,una xarxa de suport a la gestió pública de la cultura i elaboració de plans de desenvolupament cultural, especialment als territoris afectats pel despoblament i els municipis de menys de 50.000 habitants, reforçant també els centres culturals de gestió comunitària i una millora de l'accessibilitat.
- Obrir els museus, arxius i centres patrimonials com a espais de dinamització cultural i de participació ciutadana, i potenciar l'ús cultural de l'espai públic.

Autoria, propietat intel·lectual i els reptes de l'IA

- Impulsar l'actualització de la llei d'Autoria i connexes per protegir l'autoria davant les noves formes de producció i desenvolupar les eines de traçabilitat de les

produccions culturals digitals per identificar origen, autoria i transformacions rellevants.

- Reforçar la transparència sobre ús i continguts en els sistemes IA i establir obligacions d'informació clares i proporcionades sobre continguts generats o modificats per la mateixa.

Accés a la cultura i distribució

- Revisar els sistemes de distribució i comercialització cultural per evitar pràctiques especulatives i afavorir una remuneració equilibrada al llarg de tota la cadena. Combatre els recàrrecs abusius i la falta de transparència en la venda d'entrades, amb informació clara sobre el preu final i les comissions.
- Impulsar una fiscalitat cultural que faciliti l'accés i la participació, consolidant els tipus reduïts d'IVA ja existents i avançant, en el marc europeu, en la seva extensió a altres béns i serveis culturals.
- Donar visibilitat a la cultura creada des de la ciutadania mitjançant canals de difusió, programacions públiques i plataformes accessibles.
- Regular el mercat d'obres digitals, així com la seva declaració com a bé d'interès assegurant en el seu cas la conservació, difusió i integritat.

Patrimoni i memòria democràtica

- Ampliar el reconeixement del patrimoni material i immaterial amb perspectives de gènere, classe i diversitat cultural.
- Revisar els criteris de reconeixement i suport públic de les pràctiques culturals per evitar l'empara d'activitats que vulnerin els drets humans, impliquin maltractament animal o proomoguin el malbaratament alimentari
- Culminar, en aplicació de la Llei de Memòria Democràtica, els procediments iniciats contra les fundacions que facin apologia del franquisme,enalteixin la dictadura o humiliïn les seves víctimes.

Jocs i videojocs

- Promoure el reconeixement, la documentació i la salvaguarda dels jocs de taula i tradicionals amb valor patrimonial, com a expressions de la cultura compartida i per la seva contribució a la participació, la transmissió de coneixements i la vida comunitària.
- Consolidar el videojoc com a sector cultural i continuar reforçant el seu suport dins de les polítiques públiques de cultura, atenent-ne la dimensió creativa, narrativa, artística i tecnològica.

Arts decoratives, disseny, arquitectura i imatge

- Reforçar el reconeixement cultural del disseny, l'arquitectura, les arts decoratives i els oficis artesans, atenent-ne la singularitat com a pràctiques creatives, la seva capacitat de generar referents culturals i el valor del seu patrimoni material i immaterial.

Cultura, benestar i convivència

- Consolidar programes de col·laboració entre els serveis culturals, educatius, socials i de salut, amb objectius compartits i avaluació dels resultats. Donar suport a projectes que afavoreixin el diàleg intercultural, la memòria democràtica, la convivència i la cultura de pau.

Cultura i igualtat de gènere

- Incrementar amb mesures positives l'adquisició i la gestió del patrimoni, per permetre el descobriment o la recuperació de l'oblit de l'obra de dones creadores o persones que hagin estat invisibilitzades per raó d'orientació sexual o identitat de gènere. Seguir fomentant la creació cultural amb perspectiva de gènere
- Compliment d'igualtat de gènere en la composició de jurats i en la governança i representació pública a les institucions culturals.

Cultura i canvi climàtic

- Incorporar indicadors per avaluar la sostenibilitat de les activitats culturals en l'observatori cultural. Aplicar criteris culturals, garantir drets laborals i de sostenibilitat en els ajuts i la contractació pública.
- Promoure les energies renovables i l'autoconsum, ens espais culturals i patrimonials, respectant el patrimoni i els entorns protegits.

4.8 Llengua

- Aprofundir en el reconeixement i la protecció de la diversitat lingüística i cultural de l'Estat, assumint plenament la seva realitat plurilingüe i plurinacional.
- Continuar protegint i promovent el català i la resta de llengües pròpies i estatutàriament reconegudes, especialment en els seus territoris, i reforçar-ne la difusió, el coneixement i el reconeixement al conjunt de l'Estat.
- Reforçar la presència de la pluralitat lingüística i cultural en les institucions i els programes estatals de projecció cultural exterior, i es coordinin amb les institucions pròpies dels diferents territoris.
- Reforçar i ampliar els instruments de suport a les llengües minoritzades o en risc de desaparició, per reforçar-ne la creació, la transmissió i la presència pública i digital.
- Continuar reforçant el suport a la producció, la distribució, la circulació i l'accés a continguts culturals en català i en la resta de llengües pròpies, especialment en els àmbits audiovisual i digital.
- Consolidar i ampliar els programes de traducció i circulació d'obres entre les diferents llengües de l'Estat, per afavorir el coneixement mutu entre les seves cultures i reforçar la presència de la pluralitat lingüística en els circuits culturals, editorials, escènics i audiovisuals.
- Seguir treballant en el reconeixement de la llengua catalana i les altres llengües cooficials del territori espanyol siguin reconegudes en les institucions europees.

- Treballar per la redacció i aprovació d'una la Llei de Llengües que reconegui, preservi i difongui la realitat plurilingüe de l'Estat espanyol.

- Seguir avançant en un Institut Cervantes que aposta per la pluricultural i plurilingüística, i coordinació amb les altres institucions nacionals (en el cas català, amb l'Institut Ramon Llull, ICEC i l'Institut d'Estudis Catalans).

- Seguir treballant perquè la oficialitat de la llengua catalana i de les llengües oficials al territori espanyol arribin a totes les administracions, institucions i empreses públiques de l'estat; especialment en aquelles que son valedores dels drets fonamentals i especialment en l'administració de Justícia, en compliment de la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries.

4.9 Consum

- Continuar desenvolupant les mesures necessàries per a protegir les persones consumidores de les pràctiques abusives relacionades amb l'ús de patrons foscos i algorismes opacs que utilitzen pràctiques com els preus dinàmics, vulnerant els drets de les persones consumidores a una informació transparent durant els seus processos de compra. En especial, en moments de catàstrofe, prohibirem l'especulació dels preus en transport, allotjament i serveis estratègics.

- Impulsarem un estudi de la mà de la resta d'administracions per de a identificar l'accés, o la falta d'ell, als productes saludables i sostenibles per part de la ciutadania, incloent també els recursos que han de destinar-se per a garantir l'accés a una dieta saludable i sostenible en condicions d'igualtat per a persones amb dificultats socioeconòmiques.
- Impulsarem polítiques d'alimentació saludable i aplicarem mesures per continuar reduint el consum de productes ultraprocessats i de begudes ensucrades.
- Revisarem les mesures sobre etiquetatge, en l'àmbit de les competències estatals, per tal de que el consumidor tingui a l'abast informació sobre el consum saludable i sostenible dels productes, evitant alhora les pràctiques de greenwashing.
- Impulsarem la creació, amb les administracions autonòmiques i municipals, d'infraestructures públiques que distribueixin productes saludables, ecològics i de proximitat, en col·laboració amb totes les comunitats autònomes i les administracions locals i/o la creació de convenis o mecanismes de col·laboració, com l'ampliació de subvencions o la cessió de locals per part d'administracions locals, que afavoreixin l'impuls de les cooperatives de consum sense ànim de lucre que ofereixen aliments saludables i de proximitat.
- Impulsar una prova pilot de Seguretat Social de l'Alimentació mitjançant una targeta moneder universal per adquirir productes alimentaris bàsics de qualitat a la xarxa de petit comerç, mercats de pagès i mercats municipals.

- Culminarem la Llei de Consum Sostenible per impulsar la reparabilitat, la prohibició dels combustibles fòssils, el combat contra el greenwashing, la publicitat de la por i la venda d'entrades amb limitacions del preu de revenda.
- Aprovarem i desplegarem la Llei de garantia del servei de caixer automàtic als municipis en risc d'exclusió financera i de garantia d'accés als serveis bancaris, assegurant que totes les persones, especialment la gent gran i els habitants dels municipis rurals, disposin d'accés efectiu als serveis financers bàsics.
- Culminarem la Llei de creació de l'Autoritat Administrativa Independent de Defensa del Client Financer, amb mecanismes de gestió de reclamacions dels consumidors en els àmbits financers, inversors i d'assegurances. L'autoritat serà gratuïta per als consumidors i emetrà dictàmens vinculants per a les entitats.